

Néhány szó az antikváriumokról

Hogyan és hol lehet használt, régi könyveket beszerezni, hol kaphatók az új kiadású, de már elfogyott könyvek, hol lehet hozzá jutni első kiadásokhoz, bibliofil kiadványokhoz s egyéb régi könyvekhez, amelyek új kiadásban esetleg soha többé nem fognak megjelenni?

Az Állami Könyvterjesztő Vállalat bolthálózatának keretében ma Budapesten 10, vidéken 6 (Pécsett, Szombathelyen, Győrött, Szegeden, Debrecenben és Miskolcon) antikvárium működik. Majdnem valamennyi bolt foglalkozik az árusításon kívül, használt könyvek vásárlásával is. Ez a bolthálózat hivatott az ország antikvár könyvszükségletét kielégíteni, igényeit felmérni és számon tartani.

Új olvasó-rétegek jelentkezése és a könyvtárak számának állandó növekedése természetesen jelentékenyen növelte nemcsak az új, hanem a régi, használt könyvek iránti érdeklődést is. Ez például többek között feltűnően megmutatkozott a klasszikus szépirodalom keresettségében. Nyugodtan állíthatjuk, hogy az elmúlt öt évben több Molière, Balzac, Hugo, Jókai és Mikszáth művet adtak el az állami antikváriumokban, mint a két világháború között összesen az akkori antikváriumokban.

*

De nemcsak új olvasórétegek, hanem új igények is jelentkeztek. Sok szó esik manapság arról, hogy nem fognak elégé a verses művek. Az antikváriusoknak más a tapasztalatuk ezen a téren. Ők úgy látják, hogy soha ennyi verset nem olvastak, illetőleg vásároltak Magyarországon, mint napjainkban. Egy Shelley, Keats, Mallarmé vagy Rimbaud kötet, Kosztolányi vagy Tóth Árpád összes költeményei ritka kincs ma, amit csak előjegyezni lehet s az előjegyző boldog, ha akár felélv múlva is sorra jut s megkapja valamelyik antikvárium értesítését, hogy raktárra érkezett a keresett mű, fáradjon be a boltba. De jelentkeztek új igények az elbeszélő műfaj területén is. Az antikváriusoknak az a benyomása, hogy ma többen gyűjtenek Krúdy-műveket, mint ahányan első kiadásokat. (Könyvkiadásunk figyelembe vehetné ezeket az igényeket.) Amennyire örömdetes, hogy az első világháború után a harmincas évek végéig majdnem elfelejtett Krúdy ma egyike a legolvasottabb íróknak, annyira fájdalmas, hogy az első kiadások gyűjtőinek, e nemes bibliofil kedvtelés híveinek száma egyre csökken.

Ugyanez vonatkozik a bibliofilia más területére is, de erről majd később szólnunk.

*

Most rátérünk közlendőink lényegére: *hogyan juthat hozzá valaki, akinek lakóhelyén történetesen nincs is antikvárium, a hön óhajtott szakácskönyvhöz, az elveszett kedvenc Vernéjéhez, vagy egy görög szótárhoz.*

Az antikváriumok — tekintettel a viszonylagos könyvhiányra — a raktáron nem levő könyveket előjegyzés útján bárkinek beszerezik. A rendelés, illetőleg előjegyeztetés természetesen történhetik levélben is. Az előjegyzett mű raktárra érkezését az erre a célra szolgáló nyomtatványon közlik vevőjükkal a boltok.

Az antikváriumok gyakorlata azt mutatja, hogy előbb-utóbb a legritkább könyvek is előkerülnek s nem túlzás azt állítani, hogy nincs beszerezhetetlen könyv, különösen ha figyelembe vesszük azt, hogy az előjegyzett ritkaság beszerzését nem csupán egyetlen antikvárium, hanem az egész antikvár bolthálózat próbálja biztosítani. Természetesen előfordul, hogy hosszabb időt vesz igénybe, míg egy ritkább mű raktárra érkezik, mert esetleg már korábbi előjegyzők is várnak rá, s ilyenkor persze be kell tartani az előjegyzés keltének sorrendjét. *Ritkább, tudományos jellegű vagy idegen nyelvű művek esetén leghegyesebb a budapesti Központi Antikváriumhoz fordulni, amely legnagyobb raktárával elsősorban hivatott ilyen művek beszerzésére, illetőleg szállítására. Bár ez sem törvénytelen, mert könnyen lehetséges, hogy éppen egy kisebb forgalmú antikvárium szerényebb raktárán bújjik meg egy ritkaság.*

*

Hogy a keresletnek helyes nyilvántartása és az antikvárius műveltsége s emlékezete mit eredményezhet, legjobban példázza a három évvel ezelőtt Budapesten járt Arnold Zweig esete, aki miután évek óta hiába kereste német könyvesboltokban Shakespeare áldramáinak egyik német kiadását, megpróbálkozott felkutatásával nálunk. Nem találta meg, az előjegyezték neki az egyik boltban. Egy hónap sem telt el s kezében volt Berlinben a Budapestről megküldött könyv.

Az előjegyzések regisztrálása cédulákon, vagy különböző tárgykörök szerint több betűrendes füzetben történik, a ke-

resett mű szerzőjének alfabetikus rendjében, a szerzőn és a mű címén kívül az előjegyző nevének és lakásának feltüntetésével.

Az antikváriumoknak elsőrendű feladata, hogy segítsék tudományos intézményeink és kutatóink munkáját. Ezért könyvritkaságok vásárlásánál — elsősorban magyar vonatkozásúaknál — a Széchényi Könyvtárat elővételi jog illeti meg s csak abban az esetben kerülnek ilyen művek közforgalomba, ha a könyvtár megbízottja látta őket s a könyvtár lemond beszerzésükről.

A jövő feladatainak kijelölésénél első sorban az előjegyzési rendszer további kiépítésére, az antikváriumok munkájának tökéletesebb összhangjára, az előjegyzett művek beszerzésénél a teljes bolt-hálózat igénybevételeire gondolunk. Továbbá katalógusok kibocsátásával, kiállítások megszervezésével a bibliofília ápolására, a szép könyvek, első kiadások szeretetére való nevelésre —, amit határozottan támogathatna a könyvkiadás is, ha több bibliofil jellegű könyvet adna ki.

Birkás Endre

MIÉRT AKARJA MEGVÁLTOZTATNI NEVÉT AZ IFJÚSÁGI KÖNYVKIADÓ?

Az Ifjúsági Könyvkiadó vezetőségében már régebben felmerült a gondolat, hogy meg kellene változtatni a kiadó nevét. Ezt két okból látja szükségesnek.

A kiadó számos olyan könyvet ad ki, amely nemcsak az ifjúságnak szól, hanem a felnőttek, az irodalmi igényű olvasók számára is megfelel. Sokszor megtörtént, hogy — különösen a tájékozatlanabb vásárlók — azért nem vettek meg egy-egy könyvet, mert abban a hizemben voltak, hogy mivel az Ifjúsági Könyvkiadó jelentette meg, az csak »gyermekkönyv« lehet. Pedig egyáltalán nem lehet gyermekkönyvnek nevezni például Passuth László: *Sasnak körme között*, W. Scott: *Ivanhoe*, avagy Tamási: *Hazai tükör* című művét.

Más esetekben éppen az ellenkező történiik. Sokan azon az alapon vesznek ifjúsági kiadványt gyermekeiknek, ifjú hozzátartozóiknak, hogy ezt, vagy azt az Ifjúsági Könyvkiadó adta ki, tehát biztosan megfelel. Nem nézik meg a borítólapon hátsó oldalán a korosztály-megjelölést, hogy a könyv óvodásoknak, 4—6, 6—10, esetleg 10—14 éveseknek készült-e, vagy pedig — ha nincs rajta ilyen megkülönböztető jelzés — akár felnőtteknek is.

Ebből aztán több meglepetés származott.

Egyik szülő például kifogásolta, hogy Gergely Mihály: *Julika* című művét látta kislánya kezében, holott abban »erotikus« jelenet is van. Igaz, ami egy 12—14 éves kislány számára ilyennek hat, azt 16—18 éves korban (persze, ha író írja, *irodalmi színvonalon*) nyugodtan olvashatja.

Hasonló kínos meglepetést keltett egy másik szülőben, amikor tízéves kislánya jótanulásért ajándékképpen kapott könyvbe belelapozott. A könyv Bárdos

László: *Melkun Menyhért utazása* című írása volt. A deportációt átvészelt szerző ottani szörnyű élményeit festette le. Arról nem ő tehetett (sem a kiadó), hogy a könyvben a szerencsétlen áldozatokat az SS-katonák halálra korbácsolják, egymást érik az akasztások, tömeggyilkosságok és a könyv — *nyilvánvaló tévedésből* — egy tízesztendő kislány képzeletvilágát borzasztotta. Az történhetett, hogy az ajándékkönyvet kiválasztó iskola tanárnője azon az alapon, hogy az Ifjúsági kiadványa, talán azért, mert útleírásnak gondolta, még inkább, mert a szerző a művet tizenhárom éves kislánya emlékének szentelte, megvásárolta, s jóhizeműen, bár kicsit gondatlanul (mert nem ártott volna ha el is olvassa), szétosztotta a gyerekek között ezt is, a hozzá hasonlókat is.

Ezek az okok tették, hogy a kiadó meg akarja változtatni nevét.

— Úgy terveztük — mondta Fazekas Anna, az Ifjúsági Könyvkiadó igazgatója —, hogy a nagyobbak és a felnőttek számára *Petőfi Könyvkiadó*, a kisebbek számára *János Vitéz Könyvkiadó* néven adjuk kiadványainkat. Az impresszumban persze feltüntettjük, hogy a kiadásért az Ifjúsági Könyvkiadó felel. Elképzelésünket illetékes helyen jónak tartották, megvalósítása egyelőre mégis elakadt. Szándékunkat most ismét felvetjük, mert a kétféle elnevezés okai egyre jobban és jobban előtérbe nyomulnak.

Igen, az elgondolás helyes. A kétféle nevet szinte az élet, a gyakorlat kényszerítette ki a kiadóból. Pénzbe nem kerül, külön adminisztrációt nem igényel, a bürokrácia — hiszük — egyre kevésbé akadályozza, a terv tehát rövid idő alatt megvalósítható.

Kussinszky Endre